

עמ"ת 24570/02/16 - מדינת ישראל נגד י ד

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

עמ"ת 24570-02-16 מדינת ישראל נ' ד (עציר)

בפני עוררת	כבוד השופט אלון אינפלד
נגד משיב	מדינת ישראל ע"י ב"כ עו"ד הילה אליהוא - פיטוסי תביעות דרום י ד (עציר) ע"י ב"כ עו"ד ליאור חיימוביץ, ס"צ

החלטה

הרקע

1. לפני ערר המדינה על החלטת בית משפט השלום באשקלון (כב' השופט א' דהאן), מיום 9.2.16, בה דחה את בקשת המדינה להורות על מעצר מאחורי סורג ובריח, והורה על מעצר בפיקוח אלקטרוני ובפיקוח ערבים.
2. נגד המשיב הוגש כתב אישום המייחס לו עבירות איומים, כליאת שווא, תקיפת בן זוג ותקיפה "סתם". על פי כתב האישום, באירוע אחד הכה המשיב את בת זוגו, המתלוננת, בכך שחבט בה בכל חלקי גופה. למחרת, במהלך ויכוח בין בני הזוג, כלא המשיב את המתלוננת ואת בנותיו, תוך שהוא מקלל את המתלוננת, ומאיים כי אם תזמין משטרה ישרוף את עצמו. הוא אף הרים יד להכותה, כאשר בנותיו עומדות בסמוך. המתלוננת והבנות נמלטו לאחד החדרים, נעלו עצמן מבפנים והזמינו ניידת משטרה. המתלוננת שלחה מסרון גם לאחיה, וביקשה ממנו להגיע לדירה. משהגיע האח לדירה, ניסה המשיב לתקוף אותו, בכך שהרים לעברו שני מוטות ברזל. זאת, בעוד המתלוננת והבנות עומדות בסמוך. עוד נטען כי, ביום אחר, בעת עימות בתחנת המשטרה בין האח לבין המשיב, איים המשיב במילים "אם לא היה פה החוקר הייתי שובר לך את הראש".
3. המדינה ביקשה את מעצרו של המשיב עד תום ההליכים, ובבקשתה ציינה כי יש לו עבר פלילי בתחום הסמים והאלימות. מעיון ברישום הפלילי עולה כי למשיב הרשעה משנת 2012 בעבירת איומים; משנת 2010 בעבירת סמים לצריכה עצמית; משנת 2009 בעבירות כליאת שווא ואיומים; משנת 2007 בתקיפה חבלנית עם תקיפת שוטר, העלבת עובד ציבור והפרעה לשוטר וכן רשומה לחובתו הרשעה בעבירת סמים לצריכה עצמית משנת 1998. עד היום, מעולם לא הוטל עונש מאסר בפועל על המשיב.
4. הדיונים בעניין המשיב התקיימו בפני שופטים שונים, עד אשר חזר העניין לשופט המעצרים הקבוע, כב' עמוד 1

השופט דהאן, אשר נתן ההחלטה האחרונה. במהלך דיונים אלה התקבלו תסקיר של שירות המבחן, דו"חות מטעם הפיקוח האלקטרוני וכן חוות דעת פסיכיאטריות. חוות דעת פסיכיאטרית ראשונית, אודות חוסר שיתוף פעולה ובקשה להורות על אשפוז בהסתכלות, ניתנה ביום 10.12.15. חוות הדעת הפסיכיאטרית העיקרית ניתנה ביום 24.12.15. מכתב מענה לבית המשפט והבהרה ניתן ביום 3.1.16. יוער כי, לאחר הגשת הערר, ביום 14.2.16, פנה הפסיכיאטר המחוזי בבקשה למתן הבהרה להחלטת בית משפט השלום. החלטתו של כב' השופט דהאן, בתשובה, ניתנה בו ביום.

5. חוות הדעת העיקרית כוללת מידע רפואי רב, שעיקרו לא יתואר כאן על מנת לשמור על צנעת הפרט. יובאו רק נקודות הכרחיות להכרעה. המשיב מוכר תקופה ארוכה למערכת הפסיכיאטרית, בגין מחלה אשר לפחות חלק משורשיה נראים כנובעים מאירוע תאונתי-טראומתי, שעבר בגיל 26. בעשור האחרון היו אפיזודות שהביאו לאשפוז כפוי, ובין השאר היו אירועים של סכנה לעצמו ואף של אלימות מסוימת, אך לא קיצונית, כלפי אחרים. אולם, אחד האירועים היותר חמורים כלל ניתוק צינורות גז והנחת גפרור בסמוך. ההיסטוריה הרפואית מצביעה על דפוס של החמרה במצבו, הנגרמת לאחר הפסקה בשימוש בתרופות. הפסקה, המתרחשת שבועות או חודשים ספורים לאחר תום כל אשפוז. בעת האשפוזים מצבו משתפר, והוא נוטל תרופות דרך הפה. בתקופות בהן אינו נוטל תרופות, נוטה המשיב להשתמש בסמים מסוכנים. בפני הפסיכיאטר, הכחיש המשיב את העבירות נשוא התיק דנן, תוך מתן הסברים שונים להתרחשויות השונות. בסיכומה של חוות הדעת, נקבע כי המשיב כשיר לעמוד לדין ואחראי למעשיו בעת ביצוע העבירות לכאורה. עם זאת, הובהר היטב כי המשיב חולה, וכי הוא זקוק לטיפול. הפסיכיאטר לא סבור שיש צורך באשפוז המשיב. לשיטתו, נוכח הנטייה שלא להיענות לטיפול, נכון יהיה לצוות על מתן טיפול מרפאתי כפוי למשיב.

6. תסקיר שירות המבחן מביא את נסיבות חייו של המשיב, מפי המשיב ומן המידע שהובא בפניו. בין השאר, מביא התסקיר גם את השתקפות העלויות והמורדות הנובעות ממחלת הנפש, מזווית הראייה של המתלוננת. המתלוננת סיפרה כי, בדרך כלל היא מצליחה לזהות את תחילת ההחרפה במחלה, ומשתפת את בני המשפחה לסייע בטיפול במשיב. בזו הפעם, הגיעו הדברים לכלל תלונה במשטרה, נוכח הסכנה המוחשית שנוצרה, האיום ותחושת חוסר האונים בסיטואציה. שירות המבחן התרשם כי המעצר מחריף את תסמיני המחלה, למרות הטיפול התרופתי. שירות המבחן התרשם, בניגוד להתרשמות בבדיקה הפסיכיאטרית, מרפיון אסוציאטיבי, מחשבות טורדניות, עיוותי חשיבה ובוחן מציאות לקוי. שירות המבחן עמד גם על דפוסי התנהגות שונים של המשיב, ונוכח מכלול השיקולים העריך שיש "רמת סיכון גבוהה מאוד" להישנות התנהגות פוגענית כלפי עצמו או אחרים. שירות המבחן המליץ על מסגרת בה ניתן יהיה להמשיך הטיפול התרופתי, ולטווח הארוך גם שילוב של טיפול בפוסט טראומה.

7. נוכח טיב הסיכון והצורך בהשגחה על הטיפול התרופתי, שירות המבחן המליץ להימנע משחרור בשלב זה. כן המליץ השירות לשקול מחדש אפשרות של אשפוז דווקא, למרות חוות הדעת הפסיכיאטרית. נבחנה החלופה שהוצעה לפני שירות המבחן, בקרב בני משפחה בקרית מלאכי, אשר התחייבו לפקח על המשיב וגם לוודא את המשך הטיפול התרופתי. הדבר לא צוין במפורש, אך נראה כי בני משפחה עשו רושם חיובי על שירות המבחן, אשר התרשם כי יש ביכולתם ליתן תמיכה רגשית, אף אם אין די בהם כדי לטפל במשיב במצבו הנוכחי. בהעדר גורם מטפל בקהילה, היכול לסייע בעניין הטיפול במשיב, נמנע שירות המבחן מלהמליץ על חלופת המעצר. לסיכום, המליץ שירות המבחן על אשפוז פסיכיאטרי, ולאחר ההתייחסות במצב הנפשי, לבחון את שאלת החלופה מחדש.

8. החלטת בית המשפט השלום הסופית נובעת מסדרת החלטות של מספר שופטים, כאמור. ביום 31.12.15 דחה בית המשפט (כב' השופטת חדד) את ההצעה להורות על אשפוז לאלתר, בניגוד לעמדת הפסיכיאטר בחוות הדעת העיקרית. זאת, בשים לב לכך שבמסגרת שב"ס הוא מקבל טיפול תרופתי. העניין הוחזר לפסיכיאטר המחוזי, למתן חוות דעת משלימה אודות השאלה אם לא נכון בכל זאת להורות על אשפוז, בשים לב למכלול נסיבות העניין. יוער שהפסיכיאטר שב והבהיר בכתב (ביום 3.1.16), כי אין מקום לאשפוז, שכן הטיפול יכול להינתן בכל מקום בו יימצא המשיב.

9. ביום 05/01/2016 נדונה בצורה מסודרת שאלת הראיות לכאורה. הסנגור אישר כי קיימות ראיות לכאורה, אך הביע הסתייגות מסוימת לגבי חלק מהפרטים. בית משפט השלום (הפעם מפי כב' השופטת דינה כהן, ס. נשיא) דחה את ההסתייגות ומצא כי קיימת תשתית ראיתית לכאורית לגבי כל כתב האישום. יוער כאן כי הסנגור, בעת הדיון בערר, לא חלק על קביעה זו. במהלך הדיון לפני כב' השופטת כהן, הוצגה החלופה המשפחתית המוצעת, אך בקרית מלאכי. בית משפט השלום הורה על מתן תסקיר כדי לבחון את החלופה. בהפניה לשירות המבחן, התייחס בית המשפט לנטיית המשיב להימנע מנטילת תרופות לאחר שהוא מסיים את האשפוז מחד גיסא, ולעמדת הפסיכיאטר המחוזי ולפיה אין צורך באשפוז מאידך גיסא.

10. ההחלטה האחרונה התקבלה, כאמור, על ידי כבוד השופט דהאן. זאת, לאחר שהתקבל תסקיר ולאחר שניתנו הוראות לקבל חוות דעת וחוות דעת משלימה, מטעם הפיקוח האלקטרוני. בית משפט השלום עמד על כך שמחלת הנפש, כאשר אינה מטופלת כראוי, עלולה להביא להתפרצויות מסוכנות. עם זאת, אין המלצה פסיכיאטרית לאשפוז, אלא לטיפול מרפאתי כפוי. מאידך גיסא, נלקחה בחשבון גם עמדת שירות המבחן לפיה, למרות היכולת הטובה של החלופה לתמוך רגשית במשיב, אין בידיה את הכלים הנדרשים על מנת לטפל בו. כן נלקחה בחשבון עמדת השירות, לפיה ראוי לשקול בשנית להורות על האשפוז.

11. נוכח המציאות המורכבת, החליט בית משפט השלום לשלב את עמדת הפסיכיאטר המחוזי עם עמדת שירות המבחן, תוך מתן אמון במשפחת המשיב. זאת, במעצר בפיקוח אלקטרוני, עם השגחת ערבים וטיפול מרפאתי כפוי. הכול בכתובת הרחוקה מבית המתלוננת. בית המשפט הביע אמון בבני המשפחה, כי יודיעו לרשות אם אינם מצליחים לטפל ולהשגיח על המשיב כראוי. בית משפט השלום אף לקח בחשבון את ההתרשמות כי המעצר הממושך, לעצמו, גורם לנזק ולנסיגה במצבו הנפשי של המשיב. על רקע כל הנתונים האלה, הורה בית המשפט על שחרור ממעצר ממש אל מעצר בפיקוח אלקטרוני, בפיקוח ערבים, הפקדה ואיסור יצירת קשר עם עדי התביעה. בית משפט השלום אף נתן "צו לטיפול מרפאתי כפוי במשיב, במקום ועל ידי רופא שיקבע על ידי הפסיכיאטר המחוזי" בית משפט השלום הורה על מתן חלון בפיקוח האלקטרוני לצורך הטיפולים במועדים שיתואמו על ידי הסנגור. נקבע, כי הצו לטיפול מרפאתי יעמוד בתוקפו עד תום ההליכים. מכאן הערר.

12. יאמר, כי לאחר מתן ההחלטה העיקרית ולאחר הדיון בערר, כעולה מתיק בית משפט השלום, הגיש הפסיכיאטר המחוזי בקשה להבהרת ההחלטה. בבקשתו מיום 11/02/2016 הצביע הפסיכיאטר המחוזי על כך שהתיק טרם הסתיים, ולפיכך לא ניתן לצוות על טיפול מרפאתי כפוי, לפי סעיף 15(א) או 15(ב) לחוק טיפול בחולי נפש. לפיכך, טען הפסיכיאטר, אין לו סמכות לכפות טיפול מרפאתי, על פי הצו של בית המשפט. בית משפט השלום, בהחלטה ב"פתקית" מיום 14/02/2016, ציין שני מקורות אפשריים לסמכותו ליתן את הצו שנתן. האחד, מכוח סעיף 48(א) לחוק המעצרים המאפשר להתנות שחרור בקבלת טיפול

רפואי או טיפול מקצועי אחר; והשני, מכוח הסמכות ליתן צו אשפוז (במסגרת סעיף 16 לחוק טיפול בחולי נפש), המלמד ממילא כי קיימת סמכות ליתן הוראה שפגיעתה בזכויות פחותה.

הטיעונים בערר

13. המדינה בערר עמדה על כך כי מהתסקיר עולה כי רמת המסוכנות של המשיב גבוהה מאוד והערכת שירות המבחן היא כי המשיב ימשיך לנהוג כפי שנהג ובין השאר, לא יטול תרופות. המדינה אף עמדה על חומרת עבירות האלימות שבוצעו, לכאורה, בתיק זה, חלקן לעיני ילדים, המלמדות לעצמן על רמת מסוכנות גבוהה. המדינה, בערר בכתב, הצביעה גם על עברו הפלילי והפסיכיאטרי של המשיב כגורם המלמד על מסוכנותו הגבוהה.

14. בדיון, פירטה המדינה אירועים שונים מתוך כתב האישום הנוכחי, המלמדים על רמת הסכנה כלפי כל אדם שבא במגע עם המשיב, ובין השאר כי המשיב גם תקף את גיסו, אשר הגיע למקום, על מנת לנסות ולחלץ את המתלוננת ממצוקתה. כן הדגישה המדינה את אחד האירועים המתוארים בחוות הדעת הפסיכיאטרית, ניתוק צינורות גז והנחת גפרור בסמוך. אירוע, אשר לשיטת המדינה, יש בו כדי ללמד כי טמונה במשיב מסוכנות גבוהה באופן חריג, שאינה מאפשרת שחרור לכל חלופה "משפחתית". על רקע נסיבות אלה, והחשש כי המשיב לא יטול את התרופות, ביקשה המדינה לאמץ את עמדת שירות המבחן לפיה, האפשרויות היחידות הן מעצר ממש או אשפוז, וכל אפשרות אחרת מהווה סכנה גדולה ובלתי סבירה.

15. במהלך טיעוניה, הביעה התובעת ביקורת על עמדת המתלוננת המבקשת לשחרר את המשיב. התובעת עמדה על כך שעל המדינה לנקוט במקרה זה בפטרנליזם, ולא להתחשב בעמדתה המרחמת של המתלוננת. מתלוננת, אשר נשאת עם המשיב למרות התנהלותו לאורך שנים ואף מרחמת עליו ומבקשת לשחרר אותו. בהקשר זה, הביעה התובעת תמיהה על כך שהמתלוננת מגיעה לבית המשפט לבקש על המשיב, ואף מביאה לדיון קטינים. התובעת הביעה תרעומת על התנהלות זו של המתלוננת, המנסה לבטא לכידות משפחתית, כאשר מדובר במי שמסכן אותה ואת משפחתה.

16. הסנגור, בתשובתו לגוף העניין, עמד על כך שמדובר בהחלטה שלא ניתנה כלאחר יד, אלא לאחר דחיות רבות, בהן נתבקשו חוות דעת פסיכיאטריות ותסקירי מעצר, נבחנו הערבים ונאספו כל הנתונים. הסנגור לא חלק על כך שישנה מסוכנות בנסיבות העניין, אך הצביע על כך שהחלטת בית המשפט למעשה, קבעה תנאים של פיקוח, ברמה הגבוהה ביותר שניתן להעלות על הדעת שלא מאחורי סורג ובריח, פיקוח אלקטרוני, פיקוח אנושי וטיפול פסיכיאטרי כפוי.

17. הסנגור הביע תמיהה על עמדת שירות המבחן, אשר מתיימר להמליץ על אשפוז, בניגוד לחוות דעתו של הפסיכיאטר המחוזי. הסנגור הדגיש כי עיקרה של המסוכנות נובע מהתדרדרות עתית במצבו הנפשי של המשיב. לשיטתו, בהעדר המלצה לאשפוז, על מנת להימנע מהסיכון הפסיכיאטרי ולכפות את הטיפול, הדרך הנכונה היא אכן למצוא חלופת מעצר מיטבית. חלופה, אשר תדאג להגן על הציבור ככל הניתן, תוך מתן טיפול פסיכיאטרי. הסנגור הזכיר, כי כל הפרה של תנאי מתנאי השחרור, לרבות הימנעות משיתוף פעולה בתחום הטיפול התרופתי, תוביל למעצר מיידי.

18. לעניין סמכות בית המשפט ליתן ההוראה בדבר הטיפול, הפנה הסנגור לסעיף 48 לחוק המעצרים, (כזכור הדיון בערר התקיים לפני ההחלטה האחרונה של בית משפט השלום בעניין). יחד עם זאת, הסכים הסנגור כי יתכן שהמנגנון שקבע בית משפט השלום לעניין הטיפול התרופתי אינו מספיק ברור, ויש מקום להבהירו, על מנת שהמשיב והערבים ידעו את חובתם. הסנגור הציע כי המשיב יגיע עם שחרורו למשרדי הפסיכיאטר המחוזי, אשר יתן תכנית טיפול בנוכחות אחד הערבים. התכנית תהיה בכתב ותוגש גם לבית המשפט. זאת, על מנת שלא יהיו ספקות בעניין חובת המשיב והערבים. הסנגור הבהיר כי המשיב מוותר על סודיות רפואית לצורך העניין.

19. הסנגור הצביע על כך שעברו הפלילי של המשיב אינו מאוד מכביד, כאשר העבירה האחרונה היא עבירת איומים משנת 2012 וכי אף באירוע הנוכחי לא נגרמו חבלות לאיש. הסנגור ביקש גם לקחת בחשבון את מצבו הנפשי המתדרדר של המשיב, כעולה מהתסקיר.

20. לשאלת בית המשפט בדבר האפשרות למנוע את הגעת המתלוננת אל המשיב, הסנגור הציע כי יקבע מנגנון למפגשים מפוקחים, ויומלץ למתלוננת שלא להגיע ללא אישור. בהקשר זה הדגיש הסנגור כי אין מדובר ב"תסמונת האישה המוכה", אלא בבת משפחה, אשר ככל המשפחה היא אמנם קורבן לאלימות, אך גם אמפתית לחולה ורוצה לסייע בשיקום.

הערה לעניין סגנון

21. לפני הדיון לגופו של עניין, עלי לצייין שקשתה עלי ביקורת התובעת על המתלוננת. אכן, לעיתים, קשה להבין התנהגות של בני משפחה הנפגעים שוב ושוב, הממשיכים לחיות עם הפוגע, לטפל בו ואף להתחנן עליו בפני הרשויות השונות. לעיתים, בית המשפט מחליט כי נפגעת במשפחה מצויה בסכנה גדולה יותר ממה שהיא עצמה מעריכה, ודוחה את עמדתה לגבי שחרור של עצור או לגבי רמת ענישה. אכן, לעיתים, אין מנוס מנקיטת עמדה "פטרנליסטית" כלפי נפגע או נפגעת. אולם, תמיד, תמיד, ראוי להיזהר בכבודו של נפגע עבירה, כפי שראוי להיזהר ביחס לכל אדם, ואף יותר מכך, בשל הרגישות המיוחדת. חכמנו לימדונו "אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו" (אבות, ב' ד', בשם הלל). הנפגעת אינה הנאשמת בתיק זה, ואין החלטותיה עניין לשיפוט ערכי במסגרת ההליך. נפגעי אלימות במשפחה נמצאים במערבולת רגשית קשה, בכפל נאמנויות, ופועלים מתוך מצוקה קשה, שלא הם גרמו לה. **בני משפחה, השומרים על מחויבותם לטפל בבן משפחתם החולה, לאורך ימים ושנים, למרות כל הקשיים, ראויים דווקא להערכה עמוקה, ולא לגינוי.** נכון, עמדת המשפחה ועמדת הנפגעת, לעניין טיפול בפוגע, פוגע חולה או פוגע בריא, אינן תמיד מתקבלות. אולם, אף אם הרשויות נאלצות לטעון או לנהוג בניגוד לעמדת הנפגעת או המשפחה, יש להיזהר מאוד מלנקוט בניסוחים שעלולים להתפרש כביקורת והאשמה כלפי קורבנות העבירה.

דין

22. לגופו של עניין, מקובלת עלי עמדתו של בית משפט השלום, לפיה ניתן במקרה זה למצוא פתרון שאינו מעצר מאחורי סורג ובריה ואינו אשפוז. אני מסכים עם בית משפט השלום כי התוצאה אליה הגיע נובעת מהשילוב של מכלול הנתונים, לרבות עמדת הפסיכיאטר המחוזי, לפיה אין מקום לאשפוז. לטעמי, הדרך בה

בחר בית המשפט השלום, המעצר בפיקוח בשילוב עם הטיפול וההרחקה, נכונה ומאוזנת. עם זאת, יש לתקן את ההוראות הקונקרטיות במידת מה, על מנת להשיג את מטרות המעצר.

23. לעניין הערכת המסוכנות - מסוכנותו של המשיב יונקת משני שורשים. השורש האחד, הוא השורש הפלילי והשורש האחר הוא השורש הפסיכיאטרי. שני השורשים מתאחדים בסופו של דבר, על פני הקרקע, למסוכנות הנראית לעין. אולם, כאשר בוחנים את המסוכנות יש להיות מודעים לטיב המסוכנות בה מדובר, אם פסיכיאטרית ואם פלילית. אכן, הסיכון הפלילי משפיע גם על הערכת המסוכנות במישור הפסיכיאטרי. ואכן, הסיכון הפסיכיאטרי משפיע גם על הערכת המסוכנות במישור הפלילי. אולם, במה דברים אמורים? כאשר ההתנהגות הנדונה, בהקשר למעצר או בהקשר לאשפוז אזורי, דומה בצורתה להתנהגות מהסוג האחר. כך לדוגמה, מי שמעריך את מסוכנותו של מועמד לאשפוז, אשר מחמת מצבו הנפשי נגד דרכים באופן המסכן את משתמשי הדרך, רשאי לקחת בחשבון גם "עבר פלילי - תעבורתי", המלמד על התנהגות פרועה בדרכים. מי שבוחן את שאלת המעצר בגין אלימות הנובעת משנאה אתנית, רשאי לקחת בחשבון גם התנהגויות פסיכוטיות מסוכנות בעבר, אשר היו בהן ביטויי שנאה אתנית, אפילו לא הגיעו לכלל הליך פלילי. אולם, כאשר אין כל קשר בין ההתנהגות המסוכנת הפלילית לבין ההתנהגות המסוכנת הנובעת מהמצב הפסיכיאטרי, יש ליתן משקל קטן מאוד, אם בכלל, לסוג האחר של הסכנה, בעת הערכת הסיכון לחזרה על ההתנהגות הנדונה. לעניין הליך מעצר זה, יש משקל לחלק מהתנהגויות העבר של המשיב בהקשר הפסיכיאטרי, אך לא לכולן.

24. העבר הפלילי של המשיב דנן והעבירות שבוצעו במקרה זה, עניינם אלימות ברמה בינונית. עבירות, אשר נסיבותיהן מאפשרות חלופת מעצר או מעצר בפיקוח אלקטרוני. יש השפעה לעבר הפסיכיאטרי על הערכת המסוכנות הפלילית. שכן, גם בהחרפות הפסיכוטיות נצפו התנהגויות של אלימות ברמה נמוכה-בינונית, כלפי בני משפחה ואחרים. אולם, דומה כי המדינה מודאגת בעיקר מהדיווח הפסיכיאטרי על אירוע חריג, מסוכן ביותר, ניתוק צינורות גז עם השארת גפרור. אירוע, שלא בא לידי ביטוי ברישום הפלילי, אלא בדו"ח הפסיכיאטרי. לטעמי, מכיוון שמדובר באירוע שהוא שונה באופיו מהאירועים הפליליים המיוחסים למשיב, יש ליתן משקל נמוך מאוד לאירוע זה. ללא אירוע זה, אין אירועי העבר מלמדים על מסוכנות המחייבת מעצר מאחורי סורג ובריוח דווקא. אם כי, האלימות האחרת המתוארת בעבר הפסיכיאטרי, אכן משפיעה על הערכת המסוכנות הפלילית, ומקשה על קבלת חלופה "רגילה".

25. בהקשר זה יש להדגיש כי מעין בתיק אין מתקבל הרושם כי האלימות כלפי בת הזוג נובעת מרכושנות או קנאה אובססיבית. אמנם, יש אירוע מסוים ביחסים בין בני הזוג, לגביו מבטא המשיב קנאה, והמהווה גורם בהתפתחות המריבה הנוכחית. אולם, אין אינדיקציה כי תכנים מסוג זה מהווים את המצע העיקרי עליו מתפתחת האלימות בדרך כלל. לא מצאתי ביטוי קנאה או רכושנות, לא בתיאור שלבי ההחרפה הפסיכיאטרית בעבר ולא בהקשר הפלילי "הרגיל" בעבר. לפיכך, יש ליתן משקל נמוך יחסית להיבט זה של הסיכון.

26. מכל מקום, נוכח ריבוי האירועים, המסוכנות הנובעת מהמשיב, הקשורה לחשש לאלימות ברמה נמוכה עד בינונית, קיימת בהחלט. האפשרות שתתרחש, כהערכת שירות המבחן "גבוהה מאוד". אולם, למרות הסיכון המוחשי להתממשות הסיכון, אין מדובר בסיכון מאוד חמור, שכן אין מדובר באלימות קשה במיוחד. לפיכך, לאחר שבית המשפט התרשם מהערבים המוצעים, ונקבע מנגנון הרחקה ופיקוח אלקטרוני, לכאורה יש בכך

כדי לענות על הסכנה. כידוע, **על בית המשפט הדין בערר ליתן משקל משמעותי להתרשמות של ערכאת הדין מחלופה מוצעת, והתאמתה לנסיבות הקונקרטיות. כלל זה נכון גם לגבי מעצר בפיקוח אלקטרוני.**

27. הסכנה להתנהגות אלימה בעניינו של המשיב, קשורה גם למצבו הנפשי. הדבר קשור באופן הדוק לנטילת התרופות כמומלץ על ידי הרופאים. לפיכך, צדק בית משפט השלום אשר קבע כי נטילת התרופות, על פי תכנית רפואית, מהווה תנאי לשחרור מבית המעצר, תנאי מהותי. עם זאת, צדק גם בית משפט השלום, כי מסוכנות פסיכיאטרית זו אינה יכולה להביא לצו אשפוז, בהעדר המלצה מתאימה של הפסיכיאטר המחוזי. זאת, עם כל הכבוד להתרשמות שירות המבחן.

28. לעניין סמכות בית משפט השלום לצוות על טיפול פסיכיאטרי מרפאתי- אני מסכים באופן עקרוני עם החלטתו של בית משפט השלום, בשים לב לנימוקים שפורטו גם בהחלטה מיום 14/02/2016, כי קיימת סמכות להתנות שחרור בהקפדה על טיפול. סמכותו של בית המשפט לקבוע את הטיפול הרפואי, כתנאי לשחרור, מצוינת במפורש בפסקת הסיכום של סעיף 48(א) לחוק המעצרים. הדבר גם משתמע, לדעתי, מסעיף 22ד(1)(ג)(2), המאפשר חלונות בפיקוח האלקטרוני לשם טיפול נפשי.

29. יחד עם זאת, איני בטוח שניתן ללמוד מסעיף 16 לחוק טיפול בחולי נפש כי קיימת סמכות ליתן צו לטיפול מרפאתי כפוי לכל מי שמשוחרר בערובה, כפי שלמד בית המשפט השלום, או אפילו לעצור בפיקוח אלקטרוני. שכן, סעיף 16 עוסק לכאורה במי שהוא עצור ממש, ועיקר עניינו בהסדרת המצב בו אדם אמור להיות, בעת ובעונה אחת, גם עצור וגם מאושפז בבית חולים. לכאורה, זוהי מטרתו הבלעדית של הסעיף ואין ללמוד ממנה דבר קיומן של סמכויות נוספות (השוו בש"פ 92/00 פלוני נ' מדינת ישראל פ"ד נד(4) 240 (2000) מפי כב' השופט חשין מ"כ, ובמיוחד פסקת הסיכום שם; וראו גם בש"פ 509/12 מדינת ישראל נ' פלוני (מיום 17.4.12 מפי כב' השופט עמית, החל מפסקה 14) וכן בש"פ 6351/07 מדינת ישראל נ' עיסא עיסא (מיום 23.7.07, מפי כב' השופט פוגלמן)).

30. אמנם, פרשנות אפשרית היא כי הסמכות קיימת מכוח סעיף 16, מקל וחומר מסמכות האשפוז, לפחות לגבי מי שעצור מאחורי סורג ובריח, ואולי גם, בדוחק, לגבי מי שעצור בפיקוח אלקטרוני. אולם, אין מדובר בעניין פשוט וחד משמעי, והדבר בהחלט צריך עיון. שכן, בכל זאת מדובר במתן צו הפוגע בזכויות, אף אם בהסכמה, כאשר הסמכות אינה מפורשת בחוק, ו"אין עונשין מן הדין" ("דין" - במובן של קל וחומר - וראו לדוגמה הדיונים בבבלי סנהדרין נד. וסנהדרין עד.). בלשון מודרנית יותר - עקרון החוקיות מהווה מכשול משמעותי עליו יש להתגבר, לפני קביעה כי קיימת סמכות לבית המשפט להורות על פגיעה בזכויות, כאשר הסמכות אינה מפורשת בחוק. הדבר אינו נרמז בחוק טיפול בחולי נפש, ועיון בטופס לצווים, המצוי בתוספת לחוק טיפול בחולי נפש, אינו כולל אפשרות כזו. אף לא מצאתי מקור שיפוטי להיתלות בו לעניין זה. להפך, במקרים דומים הורו בתי המשפט לקבל הטיפול, אך מכוח סמכויות המעצר הכלליות ולא מכוח סעיף 16 לחוק טיפול בחולי נפש (ראו לדוגמה מ"ת (ראשון לציון) 32743-04-15 מדינת ישראל נ' ל' ר' (מיום 18.6.15, מפי כב' השופט קלייטמן)). היו מי שבחנו אפשרות זו והניחו, כדבר המובן מאליו, כי הדבר אינו בסמכות בית המשפט (לדוגמה מ"ת (י-ם) 373-06-12 מדינת ישראל נ' דניאל כהן (מיום 15.7.12, מפי כב' השופט משה יועד הכהן, בסע' 16)). לפיכך, נוכח קיומו של מקור סמכות אחר, המאפשר להגיע לאותה תוצאה מעשית, הייתי משאיר את שאלת הסמכות מכוח סעיף 16 ב"צריך עיון". לפיכך, **על מנת להסיר**

ספק בדבר תוקף ההוראות הרפואיות, טוב יעשה הפסיכיאטר המחוזי, אשר על פי המלצתו נתן בית משפט השלום את הצו, אם ייתן הוראה אזרחית, במסגרת סעיף 11 לחוק טיפול בחולי נפש. כך, לא יהיה ספק בדבר הסמכות המחייבת של הוראות הטיפול הפסיכיאטרי. ודוק, אין זו הוראה של בית המשפט לפסיכיאטר המחוזי. הסמכות בידו ולא בידו. המדובר רק בהמלצת בית המשפט לפסיכיאטר לעשות שימוש בסמכותו, בהמשך לאמור בחוות הדעת הפסיכיאטרית עצמה. מכל מקום, אף אם הפסיכיאטר לא ייתן הוראה כאמור, יש לקבל הוראות קונקרטיות לטיפול רפואי מומלץ, מסמכות רפואית ראויה. הוראות אשר יחייבו את העורר ואת הערבים, מכוח סעיף 48 לחוק המעצרים.

31. במישור המעשי, צודק הסנגור שיש לקבוע מנגנון אשר יהפוך את ההוראות הרפואיות של הפסיכיאטר, להוראות קונקרטיות בהירות, הניתנות ליישום על ידי הערבים. לטעמי, אין למהר ולשחרר, בטרם תינתנה הוראות טיפול מפורשות, על מנת שלא יהיו ספקות בעניין זה, ולא ניתן יהיה לטעון בדיעבד כי תרופות לא ניתנו מחמת אי בהירות. אם יחליט הפסיכיאטר המחוזי שלא ליתן הוראה במסגרת סעיף 11 כאמור, יש לקבל הוראות רפואיות אחרות בכתב, בהסכמת המשיב, ולהנחת דעת בית משפט השלום, על מנת לוודא שהוראת בית המשפט בעניין זה תהיה קונקרטית וניתנת לאכיפה. כן יש לקבוע שכל שינוי בתוכנית הטיפולית יעלה על הכתב. לפיכך, על בית משפט השלום לוודא קבלת הוראות בכתב מסוג זה, בטרם תינתן בפועל הוראת "שחרור" ל"מעצר בפיקוח".

32. עוד יש לחדד ולהבהיר כי חובת הערבים לדווח דבר כל הפרה. בית המשפט הגדיר, בצדק, שכל עבירה מסוג פשע תחשב להפרת תנאים. לטעמי, יש להוסיף תנאי ולקבוע גם שכל התנהגות של המשיב שיש בה אלימות פיזית כלפי גופו של אדם, או איום חמור, אף אם אינה בגדר "פשע", תחשב להפרת תנאים, וחובת הערבים לדווח על כך.

33. עניין נוסף הטעון השלמה, הוא החשש ממפגש לא מבוקר של המתלוננת עם המשיב במקום המעצר המפוקח עצמו. בית משפט השלום הורה, בצדק, על איסור על יצירת קשר של המשיב עם מי מעדי התביעה. בהקשר זה חשוב לחדד להבהיר - אין מדובר רק בקשר הנוצר ביוזמת המשיב. אם המתלוננת, או עד תביעה אחר, ייצור קשר עם המשיב, חובה על המשיב לדווח על כך למשטרה, וחובה על כל ערב היודע על כך לדווח, בין שהוא "המפקח התורן" ובין אם לאו. מובהר שלא זו בלבד שכל יצירת קשר על ידי המשיב תחשב הפרה, אלא - כל היענות ליוזמה ליצירת קשר תהווה הפרה. יתרה מזו, כל יצירת קשר ישיר עם המשיב, על ידי מי מעדי התביעה, אשר לא תדווח למשטרה על ידי המשיב ומי מהערבים, תחשב הפרה. עניין זה ניתן יהיה לבחון מחדש, לאחר חלוף זמן סביר, בסיוע שירות המבחן.

34. עוד יש לציין כי המלצת שירות המבחן הייתה שלא להורות על שחרור או על מעצר בפיקוח אלקטרוני. עתה, הוחלט אחרת. נוכח עמדת שירות המבחן כי המשיב מתאים באופן עקרוני לטיפול תומך, יש לבחון אם אין מקום להורות על פיקוח מעצרים של שירות המבחן.

35. נוכח כל האמור, באופן מהותי, הערר נדחה. זאת, בכפוף לתיקון ההוראה בדבר הטיפול הרפואי, הגדרת אלימות שאינה פשע כהפרה, וההנחיות הנוספות לעניין הרחקת המתלוננת ועדי התביעה מן העורר.

36. הפסיכיאטר המחוזי יבחן, על יסוד חוות דעתו שלו, אם לא נכון ליתן הוראה בדבר טיפול מרפאתי כפוי,

במסגרת סעיף 11 לחוק טיפול בחולי נפש, לקראת שחרור העורר ממעצר ממש למעצר בפיקוח אלקטרוני. מכל מקום, יתייחס הפסיכיאטר המחוזי לאפשרות מתן הוראות טיפול קונקרטיות בכתב, לביצוע על ידי המשיב והערבים. הוראה כדן, או כל תגובה אחרת, תוגש לבית משפט השלום תוך 7 ימים מהיום.

37. **לאחר שתנוח דעתו של בית משפט השלום כי קיימות לפניו הוראות טיפול בכתב**, אשר יכולות לחייב את המשיב והערבים כחלק מתנאי שחרור, יוכל להורות על מעצר בפיקוח אלקטרוני, בתנאים שקבע ובכפוף לתיקונים דלעיל.

38. **שירות המבחן ישלים תסקירו, ויודיע לבית משפט השלום**, תוך 10 ימים מהיום, אם נוכח ההחלטה בדבר מעצר בפיקוח, הוא ממליץ על צו בדבר "פיקוח מעצרים" של שירות המבחן. לאחר קבלת עמדת שירות המבחן ועמדות הצדדים, יחליט בית משפט השלום בעניין זה, כחכמתו.

39. **עותק ההחלטה יועבר לשירות המבחן ולפסיכיאטר המחוזי.**

40. **התיק מוחזר**, אפוא, לבית משפט השלום להשלים הטיפול, כאמור לעיל.

41. **עד מתן החלטה אחרת על ידי בית משפט השלום, יותר העורר במעצר מאחורי סורג ובריח.**

ניתנה היום, ט' אדר א' תשע"ו, 18 פברואר 2016, בנוכחות המשיב, ב"כ עו"ד חיימוביץ והתובע עו"ד אסיף.